EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2024.6.19.
COM(2024) 614 final

Ajánlás

A TANÁCS AJÁNLÁSA

Lettország gazdaság-, szociális, foglalkoztatási, strukturális és költségvetési politikájáról

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 614 final}

Ajánlás

A TANÁCS AJÁNLÁSA

Lettország gazdaság-, szociális, foglalkoztatási, strukturális és költségvetési politikájáról

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 121. cikke (2) bekezdésére és 148. cikke (4) bekezdésére,

tekintettel a gazdaságpolitikák hatékony összehangolásáról és a többoldalú költségvetési felügyeletről, valamint az 1466/97/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2024. április 29-i (EU) 2024/1263 európai parlamenti és tanácsi rendeletre[1] és különösen annak 3. cikke (3) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság ajánlására,

tekintettel az Európai Parlament állásfoglalásaira,

tekintettel az Európai Tanács következtetéseire,

tekintettel a Foglalkoztatási Bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményére,

tekintettel a szociális védelemmel foglalkozó bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdaságpolitikai Bizottság véleményére,

mivel:

(1) A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt létrehozó (EU) 2021/241 európai parlamenti és tanácsi rendelet[2] 2021. február 19-én hatályba lépett. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz reformok és beruházások végrehajtásához nyújt pénzügyi támogatást a tagállamoknak, így az Unió által finanszírozott fiskális impulzust biztosít. Az európai szemeszter prioritásaival összhangban hozzájárul a gazdasági és társadalmi helyreállításhoz, valamint fenntartható reformok és beruházások megvalósításához, különösen a zöld és a digitális átállás előmozdítása, valamint a tagállamok gazdasági rezilienciájának megerősítése érdekében. Emellett közép- és hosszú távon elősegíti az államháztartás helyzetének megerősítését, valamint a növekedés és a munkahelyteremtés fellendítését, továbbá hozzájárul az EU-n belüli területi kohézió javításához és a szociális jogok európai pillérének további végrehajtásához.

(2) A 2023. február 27-én elfogadott REPowerEU-rendelet[3] célja, hogy fokozatosan megszűnjön az Unió függősége az orosz fosszilis tüzelőanyagok behozatalától. Ez

---

[1] HL L, 2024/1263, 2024.4.30., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

[2] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17. o.), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.

[3] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/435 rendelete (2023. február 27.) az (EU) 2021/241 rendeletnek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe beillesztendő REPowerEU-fejezet tekintetében történő módosításáról, valamint az 1303/2013/EU rendelet, az (EU) 2021/1060 rendelet és az

hozzájárul az energiabiztonsághoz és az EU energiaellátásának diverzifikálásához, egyúttal segíti a megújuló energiaforrások elterjedését, az energiatárolási kapacitások bővítését és az energiahatékonyság javítását. Lettország a REPowerEU célkitűzéseinek elérését elősegítő kulcsfontosságú reformok és beruházások finanszírozása érdekében új REPowerEU-fejezettel egészítette ki nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervét.

(3) 2023. március 16-án a Bizottság kiadta „Az EU hosszú távú versenyképessége: előretekintés a 2030 utáni időszakra” című közleményét[4], amely a szakpolitikai döntések megalapozására és a növekedés fokozásához szükséges keretfeltételek megteremtésére irányult. A közlemény kilenc egymást erősítő tényező mentén határozza meg a versenyképesség keretfeltételeit. Az aktuális termelékenységi kihívások kezelését, valamint az EU és tagállamai hosszú távú versenyképességének fokozását szolgáló tényezőként a közlemény a magántőkéhez való hozzáférést, a kutatást és innovációt, az oktatást és a készségeket, valamint az egységes piacot emeli ki a reformok és a beruházások alapvető célterületeként. A közleményt követően, 2024. február 14-én a Bizottság bemutatta az egységes piacról és a versenyképességről szóló 2024. évi éves jelentését[5]. Az európai egységes piac versenyképességének erősségeit és kihívásait részletesen ismertető jelentés a kilenc versenyképességi tényező alapján követi az éves előrehaladást.

(4) A Bizottság 2023. november 21-én elfogadta a 2024. évi éves fenntartható növekedési jelentést[6], amely elindította a gazdaságpolitikai koordináció 2024. évi európai szemeszterét. Az Európai Tanács 2024. március 22-én jóváhagyta a jelentésnek a versenyképes fenntarthatóság négy dimenziójára vonatkozó prioritásait. A Bizottság 2023. november 21-én az 1176/2011/EU rendelet alapján elfogadta a riasztási mechanizmus keretében készült 2024. évi jelentést is, amelyben Lettországot nem sorolta azon tagállamok közé, amelyek tekintetében fennállhat egyensúlyhiány vagy annak kockázata, és amelyek vonatkozásában részletes felülvizsgálatra van szükség. Ugyanezen a napon a Bizottság elfogadta a Lettország 2024. évi költségvetésiterv-javaslatára vonatkozó véleményt. Emellett a Bizottság elfogadta az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó ajánlást, amelyet a Tanács 2024. április 12-én elfogadott, valamint a foglalkoztatási iránymutatások és a szociális jogok európai pillérében foglalt elvek végrehajtását elemző 2024. évi együttes foglalkoztatási jelentésre vonatkozó javaslatot is, amelyet a Tanács 2024. március 11-én elfogadott.

(5) 2024. április 30-án hatályba lépett az EU új gazdasági kormányzási kerete. A keret magában foglalja egyrészt a gazdaságpolitikák hatékony összehangolásáról és a többoldalú költségvetési felügyeletről, valamint az 1466/97/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló (EU) 2024/1263 európai parlamenti és tanácsi rendeletet, másrészt a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásáról szóló módosított 1467/97/EK rendeletet és a tagállamok költségvetési keretrendszeréről szóló módosított 2011/85/EU irányelvet[7]. Az új keret célja, hogy fokozatos

---

(EU) 2021/1755 rendelet, valamint a 2003/87/EK irányelv módosításáról (HL L 63., 2023.2.28., 1. o.), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.

4 COM(2023) 168 final.

5 COM(2024) 77 final.

6 COM(2023) 901 final.

7 A Tanács (EU) 2024/1264 rendelete (2024. április 29.) a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásának felgyorsításáról és pontosításáról szóló 1467/97/EK rendelet módosításáról (HL L, 2024/1264, 2024.4.30., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) és a Tanács (EU) 2024/1265

államháztartási konszolidációval, továbbá reformok és beruházások végrehajtásával fenntarthatóvá tegye az államadósságot és előmozdítsa a fenntartható és inkluzív növekedést. Előmozdítja a nemzeti felelősségvállalást, fokozott hangsúlyt helyez a középtávra, emellett hatékonyabbá és következetesebbé teszi a végrehajtást. Minden tagállamnak nemzeti középtávú költségvetési-strukturális tervet kell benyújtania a Tanácsnak és a Bizottságnak. A nemzeti középtávú költségvetési-strukturális tervek a tagállam költségvetési, reform- és beruházási kötelezettségvállalásait tartalmazzák, amelyek a nemzeti törvényhozás ciklusának rendes hosszától függően 4 vagy 5 éves tervezési időhorizontra vonatkoznak. A nemzeti középtávú költségvetési-strukturális tervben foglalt nettó kiadási pályának[8] meg kell felelnie az (EU) 2024/1263 rendeletben előírt követelményeknek, többek között annak, hogy az államadósságot a kiigazítási időszak végére megalapozottan csökkenő pályára kell állítani, vagy ilyen pályán kell tartani, vagy biztosítani kell, hogy a nettó kiadási pálya prudens szinten, a GDP 60 %-a alatt maradjon, továbbá a költségvetési hiányt középtávon a GDP 3 %-a alá kell csökkenteni, és/vagy e referenciaérték alatt kell tartani. Amennyiben egy tagállam elkötelezi magát az (EU) 2024/1263 rendeletben meghatározott kritériumoknak megfelelő releváns reformok és beruházások mellett, a kiigazítási időszak legfeljebb három évvel meghosszabbítható. Az említett tervek elkészítésének támogatása céljából a Bizottság 2024. [június 21-én] iránymutatást fog nyújtani a tagállamoknak a tervek és az elért eredményekről szóló, későbbiekben benyújtandó éves jelentések tartalmára vonatkozóan, és az (EU) 2024/1263 rendelet 5. cikkének megfelelően (adott esetben referenciapályát és technikai információkat tartalmazó) technikai iránymutatást fog küldeni számukra a költségvetési kiigazításokhoz. A tagállamoknak 2024. szeptember 20-ig kell benyújtaniuk középtávú költségvetési-strukturális terveiket, kivéve, ha az adott tagállam és a Bizottság megállapodik a határidő észszerű időtartammal történő meghosszabbításáról. A tagállamoknak biztosítaniuk kell nemzeti parlamentjük bevonását, valamint adott esetben a független költségvetési intézményekkel, a szociális partnerekkel és más nemzeti érdekelt felekkel folytatott konzultációt.

(6) 2024-ben a gazdaságpolitikai koordináció európai szemesztere a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz végrehajtásához igazodóan fejlődik tovább. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervek teljes körű végrehajtása változatlanul elengedhetetlen az európai szemeszter szerinti szakpolitikai prioritások teljesítéséhez, mivel a tervek hozzájárulnak az elmúlt években kiadott releváns országspecifikus ajánlásokban azonosított kihívások összességének vagy jelentős részének eredményes kezeléséhez. A 2019., 2020., 2022. és 2023. évi országspecifikus ajánlások ugyanúgy relevánsak maradnak az (EU) 2021/241 rendelet 14., 18. és 21. cikkével összhangban felülvizsgált, aktualizált vagy módosított helyreállítási és rezilienciaépítési tervek tekintetében is.

---

irányelve (2024. április 29.) a tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről szóló 2011/85/EU irányelv módosításáról (HL L, 2024/1265, 2024.4.30., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

[8] A 2024. április 29-i (EU) 2024/1263 tanácsi rendelet 2. cikkében meghatározott nettó kiadás (HL L 2024/1263, 2024.4.30., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). „Nettó kiadások” alatt a következőket nem tartalmazó kormányzati kiadásokat értjük: i. kamatkiadások, ii. a diszkrecionális bevételi intézkedések, iii. az uniós alapokból származó bevételek által teljes mértékben fedezett, uniós programokkal kapcsolatos kiadások, iv. az Unió által finanszírozott programok társfinanszírozásával kapcsolatos nemzeti kiadások, v. a munkanélküli ellátásokra fordított kiadások ciklikus elemei, valamint vi. az egyszeri és egyéb átmeneti intézkedések.

(7) Lettország 2021. április 30-án az (EU) 2021/241 rendelet 18. cikkének (1) bekezdésével összhangban benyújtotta nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervét a Bizottságnak. Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikkének megfelelően a Bizottság az említett rendelet V. mellékletében foglalt értékelési iránymutatásokkal összhangban értékelte a helyreállítási és rezilienciaépítési terv relevanciáját, eredményességét, hatékonyságát és következetességét. A Tanács 2021. július 13-án elfogadta a Lettország helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló határozatát[9], amelyet 2023. december 8-án módosítottak[10] a vissza nem térítendő pénzügyi támogatásra vonatkozó maximális pénzügyi hozzájárulásnak az (EU) 2021/241 rendelet 18. cikkének (2) bekezdése szerinti aktualizálása, valamint a REPowerEU-fejezet beillesztése céljából. A részletek folyósításának feltétele, hogy a Bizottság az (EU) 2021/241 rendelet 24. cikkének (5) bekezdésével összhangban határozatot hozzon arról, hogy Lettország kielégítően teljesítette a tanácsi végrehajtási határozatban foglalt releváns mérföldköveket és célokat. A kielégítő teljesítés előfeltétele, hogy a korábbi mérföldkövek és célok terén ne következzen be visszalépés.

(8) Lettország 2024. május 14-én benyújtotta 2024. évi nemzeti reformprogramját, 2024. április 30-án pedig 2024. évi stabilitási programját, összhangban az 1466/97/EK rendelet (4) cikkének (1) bekezdésével.

(9) A Bizottság 2024. június 19-én közzétette a Lettországra vonatkozó 2023. évi országjelentést[11]. Ebben értékelte a Tanács által 2019 és 2023 között elfogadott releváns országspecifikus ajánlások végrehajtása terén Lettország által elért eredményeket, és számba vette a helyreállítási és rezilienciaépítési terv Lettország általi végrehajtását. Ezen elemzés alapján az országjelentés rávilágított a helyreállítási és rezilienciaépítési terv által nem vagy csak részben kezelt kihívásokra, valamint újonnan felmerült és kialakulóban lévő kihívásokra hívta fel a figyelmet. A jelentés értékelte továbbá a Lettország által a szociális jogok európai pillérének végrehajtása, a foglalkoztatásra, a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó kiemelt uniós célok elérése, valamint az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak megvalósítása terén elért eredményeket.

(10) Az Eurostat által hitelesített adatok[12] alapján Lettország GDP-arányos költségvetési hiánya a 2022. évi 4,6 %-ról 2023-ban 2,2 %-ra csökkent, míg a GDP-arányos államadósság a 2022. év végi 41,8 %-ról 2023 végére 43,6 %-ra emelkedett.

(11) A Tanács 2022. július 12-i ajánlása[13] szerint Lettországnak 2023-ban biztosítania kell, hogy a nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások növekedése összhangban legyen az összességében semleges költségvetési irányvonallal[14], figyelembe véve az energiaár-emelkedésnek leginkább kitett háztartásoknak és vállalkozásoknak, valamint

---

9 A Tanács végrehajtási határozata (2021. július 13.) Lettország helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról (10157/2021).

10 A Tanács végrehajtási határozata (2023. december 8.) a Lettország helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló, 2021. július 13-i végrehajtási határozat módosításáról (15569/2023).

11 SWD(2024) 614 final.

12 Eurostat – Euromutatók, 2024. április 22.

13 A Tanács ajánlása (2022. július 12.) Lettország 2022. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Lettország 2022. évi stabilitási programját (HL C 334., 2022.9.1., 112. o.).

14 A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése alapján Lettország esetében a potenciális kibocsátás középtávú növekedése, amelyet a költségvetési irányvonal méréséhez használnak, nominális értéken 2023-ban 7,6 %-ra tehető, a tízéves átlagos potenciális reálnövekedési ráta és a 2023. évi GDP-deflátor alapján.

az Ukrajnából menekülőknek nyújtott ideiglenes és célzott támogatás fenntartását. Az ajánlás azt is tartalmazta, hogy Lettországnak készen kell állnia arra, hogy a folyó kiadásokat a változó helyzethez igazítsa. Lettország részére azt az ajánlást is megfogalmazták, hogy többek között a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és más uniós források felhasználásával fokozza a zöld és a digitális átállásra, illetve a REPowerEU kezdeményezés figyelembevételével az energiabiztonságra irányuló közberuházásokat. A Bizottság becslései szerint a költségvetési irányvonal[15] 2023-ban expanzív volt, és a GDP 0,5 %-ának felelt meg, magas inflációs környezetben. A nemzeti finanszírozású (a diszkrecionális bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások 2023. évi növekedése a GDP 1,1 %-ának megfelelő expanzív hatást gyakorolt a költségvetési irányvonalra. A kiadásoknál figyelembe vették, hogy az energiaár-emelkedésnek leginkább kitett háztartásoknak és vállalkozásoknak nyújtott célzott szükséghelyzeti támogatási intézkedések költsége a GDP 0,4 %-ával csökken. Következésképpen a 2023. évi nemzeti finanszírozású nettó elsődleges folyó kiadások expanzív hatása nem az energiaárak emelkedésének leginkább kitett háztartásoknak és vállalatoknak nyújtott célzott szükséghelyzeti támogatásnak tudható be. A nemzeti finanszírozású (a diszkrecionális bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások expanzív növekedése a közszférabeli bérek és a szociális ellátások emelésére vezethető vissza. Összességében a nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások 2023. évi várható növekedése nem volt összhangban a tanácsi ajánlással. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz vissza nem térítendő támogatásai és más uniós alapok által finanszírozott kiadások 2023-ban a GDP 1,5 %-át tették ki. A nemzeti finanszírozású beruházások 2023-ban a GDP 3,3 %-át tették ki, ami 2022-höz képest 0,1 százalékpontos éves csökkenést jelent. Lettország addicionális beruházásokat finanszírozott a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből és más uniós alapokból. Az ország a zöld és digitális átállásra, valamint az energiabiztonságra irányuló közberuházásokat finanszírozott; ezek közé tartozik például tömegközlekedési célú elektromos járművek beszerzése, a többlakásos épületek és üzleti ingatlanok energiahatékonyságának javítása, a villamosenergia-átviteli és -elosztó hálózatok korszerűsítése, a közszférában a digitális irányítási platformok és rendszerek központosítása, a vállalkozások digitális készségeinek fejlesztése és az üzleti folyamatok digitalizálása, a széles sávú infrastruktúra fejlesztése, valamint az oktatási ágazatban a digitalizáció előmozdítása, amelyeket főként a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből és más uniós forrásokból finanszíroznak.

(12) A 2024. évi stabilitási program fő előrejelzései a következőképpen foglalhatók össze. A költségvetési előrejelzések alapjául szolgáló makrogazdasági forgatókönyv 2024-ben 1,4 %-os, 2025-ben pedig 2,9 %-os reál-GDP-növekedéssel számol, a HICP-inflációt pedig 2024-ben 1,6 %-ra, 2025-ben pedig 2,5 %-ra prognosztizálja. A 2024. évi stabilitási programban[16] foglalt jelenlegi intézkedések alapján a GDP-arányos

[15] A költségvetési irányvonal az államháztartás mögöttes költségvetési pozíciójában bekövetkezett éves változás mérőszáma, amely a nemzeti és az uniós finanszírozású költségvetési intézkedések összesített hatásából eredő gazdasági impulzust tükrözi. A költségvetési irányvonal i. a középtávú potenciális növekedésnek és ii. az elsődleges kiadások változásának a különbsége, ahol az elsődleges kiadások nem tartalmazzák sem a diszkrecionális bevételi intézkedéseket, sem a Covid19-válsággal kapcsolatos ideiglenes szükséghelyzeti intézkedéseket, viszont tartalmazzák a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és más uniós alapok vissza nem térítendő támogatásaiból finanszírozott kiadásokat.

[16] A 2024. évi stabilitási program szerint a jelenlegi szakpolitikák szerint a költségvetési hiány 2025-ben várhatóan 0,5 százalékponttal magasabb lesz a programban meghatározott hiánycélnál. A stabilitási

államháztartási hiány 2024-ben várhatóan 2,9 %-ra nő, majd 2025-ben a GDP 2,7 %-ának megfelelő szintre csökken, míg a GDP-arányos államadósság 2024 végére várhatóan 45,2 %-ra, 2025 végére pedig 46,3 %-ra emelkedik. Az előrejelzések szerint 2025 után a költségvetési hiány csökkenni fog: 2026-ban a GDP 2,2 %-ára, 2027-ben 2,0 %-ára, 2028-ban pedig 1,7 %-ára. Az államháztartási hiány tehát a tervek szerint a program időhorizontjában a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaérték alatt marad. Másrészről az előrejelzések szerint 2025 után a GDP-arányos államadósság 2026-ra fokozatosan 46,2 %-ra csökken, majd 2027-ben 48,8 %-ra nő, 2028-ban pedig 48,2 %-ra csökken.

(13) A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a reál-GDP 2024-ben 1,7 %-kal, 2025-ben pedig 2,6 %-kal nő, és a HICP-infláció 2024-ben 1,6 %, 2025-ben pedig 2,0 % lesz.

(14) A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése 2024-re a GDP 2,8 %-ának megfelelő költségvetési hiányt vetít előre, és azzal számol, hogy a GDP-arányos államadósság 2024 végére 44,5 %-ra növekszik. 2024-ben az energiával kapcsolatos intézkedések 2023 végéig történő teljes megszüntetésének hatását bőven ellensúlyozzák a tanárokra és a közigazgatásra, valamint az egészségügyre és az oktatásra vonatkozó állami béremelésekre, továbbá a nyugdíjasoknak nyújtott kiegészítő kifizetésekre fordított többletkiadások. Az ország határán a műszaki infrastruktúra fejlesztése hozzá fog járulni az állami beruházási kiadások növekedéséhez. A pénzügyi szektor társaságiadó-előlegének bevezetése, számos jövedéki termék adókulcsának emelése és az állami tulajdonú vállalatoktól származó további osztalékfizetések várhatóan mérsékelt bevételnövekedést eredményeznek. A Bizottság becslései alapján a költségvetési irányvonal 2024-ben várhatóan expanzív lesz, a GDP 0,9 %-ának megfelelő mértékben.

(15) A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból finanszírozott kiadások nagysága 2024-ben a GDP 1,6 %-a lesz, szemben a 2023. évi 0,4 %-kal. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz vissza nem térítendő támogatásaival finanszírozott kiadások magas színvonalú beruházásokat és termelékenységnövelő reformokat tesznek majd lehetővé anélkül, hogy közvetlen hatással lennének Lettország államháztartási egyenlegére és államadósságára.

(16) A Tanács 2023. július 14-én azt ajánlotta[17], hogy Lettország folytasson prudens költségvetési politikát, különösen azáltal, hogy a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások[18] nominális növekedését 2024-ben legfeljebb 3,0 %-ra korlátozza. A Bizottság a 2023. évi költségvetés végrehajtásával és a 2024. évi költségvetésitervjavaslatok elkészítésével összefüggésben felhívta a tagállamok figyelmét arra, hogy a 2023. évi tényadatok függvényében javasolni fogja a hiányalapú túlzotthiány-eljárások megindítását a Tanácsnak. A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint Lettország nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadásai változatlan politika mellett 2024-ben 4,9 %-kal fognak emelkedni, ami meghaladja a kiadások növekedésének maximális

---

program nem részletezi a hiánycéloknak való megfelelés biztosítása érdekében meghozandó szakpolitikai intézkedéseket.

17 A Tanács ajánlása (2023. július 14.) Lettország 2023. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Lettország 2023. évi stabilitási programját (HL C 312., 2023.9.1., 125. o.).

18 A nettó elsődleges kiadások alatt a következők nélkül számított nemzeti finanszírozású kiadásokat értjük: i. a diszkrecionális bevételi intézkedések, ii. a kamatkiadások, iii. a ciklikus munkanélküliségi kiadások, valamint iv. az egyszeri és egyéb átmeneti intézkedések.

ajánlott mértékét. A nettó nemzeti finanszírozású elsődleges kiadások ajánlott maximális növekedési rátáját meghaladó többletkiadások 2024-ben a GDP 0,7 %-át teszik ki. Mindazonáltal 2023-ban a nettó kiadások GDP-arányosan 0,9 %-kal alacsonyabbak voltak az ajánlás idején vártnál. Mivel a 2024-re vonatkozó ajánlás növekedési rátára utalt, a megfelelés értékelése során figyelembe kell venni a 2023. évi bázishatást is. Ha a 2023. évi nettó kiadások megfeleltek volna az ajánlás idején vártnak, a nettó kiadások ebből eredő növekedési rátája 2024-ben a GDP 0,2 %-ának megfelelő mértékben az ajánlott növekedési ráta alatt lett volna. Összességében az értékelés szerint fennáll annak a kockázata, hogy a nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások nem felelnek meg teljes mértékben az ajánlásnak.

(17) A Tanács továbbá azt ajánlotta, hogy Lettország 2023–2024-ben a lehető leghamarabb vezesse ki a hatályban lévő szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedéseket, és az így keletkező megtakarításokat fordítsa a költségvetési hiány csökkentésére. Emellett a Tanács pontosította, hogy amennyiben az energiaárak újbóli emelkedése miatt új támogatási intézkedésekre vagy a meglévők folytatására lesz szükség, Lettországnak biztosítania kell, hogy ezek a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások és vállalkozások védelmére irányuljanak, beleférjenek a költségvetési keretekbe, és megőrizzék az energiamegtakarításra irányuló ösztönzőket. A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedések nettó költségvetési terhe[19] 2023-ban a GDP 1,0 %-át, 2024-ben és 2025-ben pedig egyaránt a GDP 0,0 %-át teszi ki. Ha az így keletkező megtakarításokat a tanácsi ajánlásnak megfelelően a költségvetési hiány csökkentésére használják fel, akkor az az előrejelzések szerint 2024-ben a GDP 1,0 %-ának megfelelő mértékű költségvetési kiigazítást eredményezne, miközben ugyanebben az évben a nettó nemzeti finanszírozású elsődleges kiadások[20] a GDP 0,5 %-ának megfelelő restriktív hatást gyakorolnak a költségvetési irányvonalra. Az előrejelzés szerint a szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedéseket 2023-ban és 2024-ben a lehető leghamarabb kivezetik, ami összhangban van a tanácsi ajánlással. Ugyanakkor az így keletkező megtakarításokat az előrejelzés szerint nem teljes mértékben az államháztartási hiány csökkentésére használják fel. Emiatt fennáll annak a kockázata, hogy az ország nem felel meg a tanácsi ajánlásnak.

(18) A Tanács emellett azt is ajánlotta, hogy Lettország tartsa fenn a nemzeti finanszírozású közberuházások szintjét, és biztosítsa a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó vissza nem térítendő támogatások és más uniós alapok hatékony felhasználását, különösen a zöld és a digitális átállás előmozdítása érdekében. A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a nemzeti finanszírozású közberuházások (a 2023. évi GDP-arányos 3,3 %-hoz képest) 2024-ben a GDP 3,4 %-ára emelkednek. Ez összhangban van a Tanács ajánlásával.

(19) Az előrejelzés zárónapján ismert gazdaságpolitikai intézkedések alapján, és változatlan szakpolitikát feltételezve a Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése 2025-ben a GDP 2,9 %-ának megfelelő költségvetési hiányt valószínűsít. A GDP-arányos államadósság

---

19 Ez a szám az említett kiadási és bevételi intézkedések éves költségvetési terhét mutatja, adott esetben az energiaszolgáltatók által a rendkívüli nyereségükre kivetett adók levonásával.

20 E hatás, amely a nominális GDP arányaként fejezhető ki, az elsődleges államháztartási kiadások változásának és a középtávú (tízéves) átlagos potenciális nominális GDP-növekedésnek az összevetéséből adódik, ahol az elsődleges államháztartási kiadások nem tartalmazzák i. a diszkrecionális bevételi intézkedések járulékos költségvetési hatását ii. az egyszeri kiadásokat, iii. a ciklikus munkanélküliségi kiadásokat, valamint iv. a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és más uniós alapok vissza nem térítendő támogatásaiból finanszírozott kiadásokat.

2025 végére várhatóan 46,3 %-ra nő. A GDP-arányos államadósság 2025-ös növekedése főként a pozitív SFA-tételeket és a költségvetési hiányt tükrözi.

(20) Lettország GDP-arányos adóbevétele jelentősen elmarad az uniós átlagtól, ami korlátozza a közszolgáltatások, különösen az egészségügy és a szociális védelem finanszírozását. 2022-ben az adóbevételek aránya a GDP 30,3 %-ára (az EU-ban a GDP 40,2 %-ára) csökkent, ami az elmúlt 3 évet tekintve a legalacsonyabb szint. A növekedést kevésbé hátráltató adózási területeken – különösen a tőke és az ingatlan területén – Lettország még mindig az uniós átlag alatt teljesít. A 2018. évi reformot követő erőteljes lefelé irányuló korrekciót követően a társasági adóból származó bevételek fokozatosan helyreálltak, miközben az ingatlanadó aktuális piaci értékeket tükröző kataszteri reformját még nem fogadták el. A munkát terhelő adókból származó viszonylag alacsony bevétel – a viszonylag magas adókulcsok ellenére – arra utal, hogy a munkát terhelő adókból származó bevételek növelhetők. Ez folyamatos erőfeszítéseket tesz szükségessé az adóügyi megfelelés javítása és a gazdasági tevékenységnek az árnyékgazdaságból a formális gazdaságba való áthelyezése érdekében. Eközben Lettországban továbbra is magas a szegénység és a jövedelmi egyenlőtlenség mértéke. Az uniós tagállamok közül Lettországban az egyik legmagasabb a szegénység és a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya, az idősek körében itt az egyik legnagyobb a szegénységi kockázat, továbbá a bérekhez képest itt a legalacsonyabbak a nyugdíjak. Emellett a jövedelmi egyenlőtlenségek továbbra is jelentősen meghaladják az uniós átlagot. A települési szintű szociális támogatás széttöredezettsége, a meglévő szociális lakások rossz minősége és korlátozott elérhetősége, valamint a régiók közötti jelentős társadalmi-gazdasági különbségek továbbra is kihívást jelentenek a társadalmi befogadás és a munkaerőpiac számára. Lettországban továbbra is az egyik legalacsonyabb az egészségügyi ellátásra fordított közkiadás az EU-ban, ami magas szintű kielégítetlen egészségügyi szükségleteket és gyenge egészségügyi eredményeket von maga után. Az elmúlt években az egészségügyi és szociális támogatásra fordított közkiadások ideiglenesen nőttek a világjárvány okozta szükséghelyzeti támogatás, valamint eseti alapon egyéb további költségvetési előirányzatok miatt. A 2024. évi költségvetési előirányzat szerint az egészségügyre fordítandó közkiadások a 2020-as szintre csökkennek (ez a GDP 4,7 %-a), míg a szociális védelemre fordítandó kiadások a 2020-as szint alá fognak csökkenni (a 2024-re tervezett GDP 12,4 %-a, szemben a 2020. évi 13,3 %-kal). A középtávú tervek az egészségügyre fordított közkiadások további csökkentését irányozzák elő, ami 2028-ban a GDP 4,1 %-át érintené, míg a szociális védelemre fordított közkiadások 2028-ra várhatóan fokozatosan a GDP 13,8 %-ára nőnek.

(21) Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikke (3) bekezdésének b) pontjával és V. mellékletének 2.2. kritériumával összhangban a helyreállítási és rezilienciaépítési terv 2026-ig végrehajtandó, egymást erősítő reformok és beruházások széles körét tartalmazza. Ezek várhatóan hatékonyan hozzájárulnak a releváns országspecifikus ajánlásokban azonosított kihívások összességének vagy jelentős részének kezeléséhez. Lettország hosszú távú versenyképességének a zöld és a digitális átállás révén történő fokozásához, és ezzel egyidejűleg a társadalmi méltányosság biztosításához elengedhetetlenül fontos, hogy elfogadását követően a REPowerEU-fejezettel kiegészített terv eredményes végrehajtása e szűkös időkereten belül gyorsan megvalósuljon. A tervben foglalt kötelezettségvállalások 2026 augusztusáig történő teljesítése szempontjából meghatározó jelentőséggel bír, hogy Lettország folytassa a reformok és beruházások végrehajtását. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv sikeres végrehajtásához alapvető fontosságú a helyi és regionális hatóságok, a szociális

partnerek, a civil társadalom szereplői és más releváns érdekelt felek szisztematikus bevonása a széles körű felelősségvállalás biztosítása érdekében.

(22) A kohéziós politikai alapok félidős felülvizsgálatának részeként Lettországnak az (EU) 2021/1060 rendelet 18. cikkével összhangban 2025 márciusáig felül kell vizsgálnia az egyes programokat, figyelembe véve többek között a 2024. évi országspecifikus ajánlásokban azonosított kihívásokat, valamint nemzeti energia- és klímatervét. Az egyes programokhoz nyújtott uniós finanszírozás végleges összegét ezen felülvizsgálat alapján fogják meghatározni. Bár Lettország előrelépett a kohéziós politika és a szociális jogok európai pillérének végrehajtása terén, az ország továbbra is kihívásokkal szembesül, és a korábban is megfigyelhető jelentős regionális különbségek mutatkoznak a főváros, Riga és Lettország többi része, különösen a keleten fekvő Latgale között. A kohéziós politikai programok végrehajtásának felgyorsítása alapvető fontosságú. Továbbra is relevánsak a programok keretében elfogadott prioritások. A termelékenység növelése érdekében fontos támogatni a vállalkozások innovációs és digitalizációs képességét. Az épületek és a vállalkozások energiahatékonyság-javító intézkedéseinek támogatása továbbra is prioritás. Ugyanilyen fontos a megfelelő egészségügyi szolgáltatásokhoz és infrastruktúrához, a szociális szolgáltatásokhoz, többek között a szociális lakhatáshoz való időben történő, egyenlő hozzáférés biztosítása, valamint az önálló életvitelre és a közösségi gondozásra való átállás folytatása. A munkanélküliek aktiválása, átképzése és továbbképzése, valamint az alulreprezentált csoportok munkaerőpiaci részvételének fokozása továbbra is prioritás. Folytatni kell az oktatás minőségének és inkluzivitásának javítását, továbbá a felnőtt lakosság továbbképzését és átképzését. A kohéziós politikai programok félidős felülvizsgálatával összefüggésben külön figyelmet érdemelnek a meglévő regionális különbségek és a megfelelő szintű beruházások biztosítása az anyagi nélkülözés kezelése területén (beleértve az élelmezési segélyeket és a tárgyi segítséget). Lettország a Stratégiai Technológiák Európai Platformja kezdeményezést is felhasználhatná az ipar átalakításának támogatására, különös tekintettel az intelligens és megújuló energiára (pl. tengeri szélerőműparkokra) – amelynek kapcsán nemzetközi befektetők is érdeklődést mutatnak –, valamint a tudásintenzív biogazdaságra és biotechnológiára.

(23) A helyreállítási és rezilienciaépítési terv és más uniós alapok által kezelt gazdasági és társadalmi kihívásokon túl Lettország számos további kihívással szembesül az üzleti környezettel, a munkaerő- és szakemberhiánnyal, valamint a tiszta energiára és a zöld gazdaságra való átállással kapcsolatban.

(24) 2022-ben a GDP 14,9 %-át kitevő lettországi üzleti beruházások valamivel elmaradnak Észtország 16,5 %-os szintjétől, Litvániában pedig valamivel meghaladják a GDP 13,1 %-át. A nettó magánberuházások szintje azonban továbbra is az egyik legalacsonyabb az EU-ban: az elmúlt 5 évben 0,5 % volt, szemben a 3,5 %-os uniós átlaggal. Az EBB 2023. évi beruházási felmérésének eredményei arra utalnak, hogy a magánberuházásokat nagy fokú bizonytalanság övezi, és a képzett munkaerő hiánya és a magas energiaköltségek befolyásolják. 2023-ban a lett vállalkozások 77 %-a (ez az egyik legmagasabb százalékos arány az EU-ban) vélte úgy, hogy az üzleti szabályozás hosszú távon akadályozza a beruházásokat. Emellett a banki hitelezés gyengének bizonyult, további akadályt jelentve az üzleti beruházások előtt. A kis- és középvállalkozások különösen nehezen jutnak hitelhez. Ez egyrészt a magasabb hitelkockázatuknak, másrészt a magas hitelköltségeknek, a szigorú biztosítéki követelményeknek és az adminisztratív terheknek is tulajdonítható. A magas kamatlábak mögött meghúzódó egyik tényező, hogy a koncentrált bankszektor gyenge

versenyt idéz elő a bankok között. A bankszektoron belüli verseny fokozására irányuló folyamatos erőfeszítések – többek között a kamatlábak és a hitelekhez kapcsolódó egyéb költségek nagyobb átláthatósága révén – középtávon előmozdítanák a hitelezési tevékenységet. Ezenfelül, a stratégiailag fontos beruházási területekre, például a zöld átállásra és a regionális fejlesztésre vonatkozó állami hitelezési és/vagy garanciarendszerek növelhetik a tényleges versenyt a bankpiacon. Emellett a banki szolgáltatásoktól eltérő finanszírozási források rendelkezésre állásának növelése hasznos lenne az üzleti beruházások szempontjából. Az árnyékgazdaság régóta fennálló problémát jelent az üzleti környezet számára, akadályozva a beruházásokat, a készségfejlesztést és ezzel együtt a hosszú távú versenyképességet. A lett üzleti szervezetek szerint torzítja a versenyt, és arra ösztönzi a vállalkozásokat, hogy kicsik maradjanak. Ezenfelül a lett bankok szerint az árnyékgazdaság elterjedtsége és a gyenge vállalati mérlegek jelentik a magasabb üzleti hitelezés fő akadályát.

(25) Lettországban növekszik a munkaerő- és szakemberhiány. A demográfiai kihívásokkal és a munkaképes korú népesség csökkenésével párosulva kihívás elé állítja az ország versenyképességét. 2023-ban a legnagyobb munkaerőhiány a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika (STEM) területén mutatkozott, amely ágazatok rendkívül fontosak a termelékenység növelése, valamint a zöld és digitális átállás szempontjából. 2030-ra a legjelentősebb hiány a mérnöki tudományok, a gyártás és az építőipar, a természettudományok, a matematika és az informatika területén várható. Emellett Lettország továbbra is hiánnyal küzd az egészségügyi ellátás és a szociális ellátás terén. A lett vállalatok 91 %-a említi, hogy a képzett munkaerő hiánya akadályozza a beruházásokat (ez meghaladja a 81 %-os uniós átlagot). A technológia, a műszaki tudományok és a természettudományok területén végzettek alacsony aránya, és ebből eredően az említett területeken a kutatóhiány a lett kutatási és innovációs kapacitás megerősítésének egyik fő akadályát jelenti, különösen a magánszektorban. A változó munkaerőpiaci igényekhez igazodó, magas színvonalú oktatási és képzési rendszerek, valamint a jól célzott továbbképzési és átképzési intézkedések kulcsfontosságúak a munkaerő- és szakemberhiány csökkentése, az ország versenyképességének javítása, valamint a digitális és zöld átállás fellendítése szempontjából. Noha a közelmúltbeli reformok rugalmasabbá és vonzóbbá tették a szakképzést, folyamatos erőfeszítésekre van szükség a képzési kínálat korszerűsítése és javítása érdekében. A kiaknázatlan munkaerő-kínálat felszabadítása érdekében a képzési intézkedéseket hozzáférhetővé kell tenni, beleértve az alacsony képzettségűek számára biztosítandó, valamint a régiók közötti hozzáférést is.

(26) A megújuló energiaforrásokból előállított energia részaránya az EU területén Lettországban az egyik legnagyobb. Ez főként a vízerőművekből történő villamosenergia-termelésnek és a biomassza magas felhasználásának tulajdonítható, főként a fűtési ágazatban. Az ország megújulóenergia-szerkezetének további diverzifikálása is lehetséges. 2022-ben és 2023-ban Lettországban nőtt a nap- és szélenergia telepített kapacitása, ugyanakkor ezek a kapacitások továbbra is jelentősen elmaradnak az észtországi és litvániai telepítési szinttől. Lettország számára különösen előnyös lenne a szél- és napenergia hasznosítása, valamint az e forrásokból származó termelés növelése annak érdekében, hogy növelje a megújuló energiaforrások részarányát a végső energiafogyasztásban. A nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében tervezett néhány korlátozott intézkedés ellenére további erőfeszítésekre van szükség a szél- és napenergia-termelő létesítmények építésére vagy telepítésére vonatkozó engedélyek megadása terén még fennálló akadályok felszámolása érdekében. Ezen túlmenően Lettország további lépéseket tehetne a keresletoldali rugalmasság előmozdítására (például a végső fogyasztók tulajdonában lévő

energiatárolás, az elosztott energiaforrásokban, valamint a kiegyenlítő és rugalmassági szolgáltatásokban való részvétel). Egyértelműen meghatározhatná egyes energiapiaci szereplők, például a kis volumenű kereslet aggregátorainak szerepét is. Ettől függetlenül a megújulóenergia-termelő létesítmények hálózati csatlakozási engedélye iránti kérelmek jelentősen meghaladják a villamosenergia-hálózat rendelkezésre álló kapacitását, ezért 2023 júliusa óta leállt az új engedélyek kiadása. Ez azt mutatja, hogy további szabályozási intézkedésekre van szükség.

(27) Lettország körforgásos gazdaság felé történő előrehaladását fel kell gyorsítani a körforgásos gazdasággal kapcsolatos uniós célok eléréséhez. A fenntartható gazdasági növekedés mutatói az uniós átlag alatt vannak, és az ország anyaglábnyoma növekedést mutat. Lettország átlagosan jól teljesít az ökoinnováció terén; az erőforrás-hatékonyság és a versenyképesség növelése érdekében előnyös lenne a körforgásos üzleti modellek végrehajtásának felgyorsítása és az ökoinnovációba történő beruházások fellendítése. Lettország haladást ért el a hulladékgazdálkodási rendszerében, de a települési hulladék több mint felét még mindig hulladéklerakókban tárolja.

(28) Az euroövezeti tagállamok gazdaságai közötti szoros összefonódásokra és a gazdasági és monetáris unió működéséhez való együttes hozzájárulásukra tekintettel 2024-ben a Tanács azt ajánlotta, hogy az euroövezeti tagállamok tegyenek intézkedéseket – többek között helyreállítási és rezilienciaépítési terveik révén – az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló ajánlás végrehajtása érdekében. Lettország esetében az 1., 2., 3. és 4. ajánlás hozzájárul az első, a második, a harmadik, a negyedik euroövezeti ajánlás végrehajtásához,

AJÁNLJA, hogy Lettország 2024-ben és 2025-ben tegyen intézkedéseket a következők érdekében:

1. Kellő időben nyújtsa be a középtávú költségvetési-strukturális tervet. A megreformált Stabilitási és Növekedési Paktum követelményeinek megfelelően 2025-ben korlátozza a nettó kiadások[21] növekedését olyan mértékűre, amely összhangban van azzal, hogy az államháztartási hiány a Szerződésben a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaérték alatt marad, és az államadósság középtávon prudens szinten marad. Szélesítse ki az adóztatást, beleértve a tőke és az ingatlanvagyon adóztatását, valamint erősítse meg az egészségügyi ellátás és a szociális védelem megfelelőségét.

2. Folytassa a REPowerEU-fejezetet tartalmazó helyreállítási és rezilienciaépítési terv gyors és hatékony végrehajtását, biztosítva a reformok és beruházások 2026 augusztusáig történő befejezését. Gyorsítsa fel a kohéziós politikai programok végrehajtását. A félidős felülvizsgálat keretében továbbra is összpontosítson az elfogadott prioritásokra, hozzon intézkedéseket a tartósan fennálló regionális különbségek és egyenlőtlenségek jobb kezelése érdekében, figyelembe véve a Stratégiai Technológiák Európai Platformja kezdeményezés által a versenyképesség javítására kínált lehetőségeket.

[21] Az (EU) 2024/1263 rendelet 2. cikkének 2. pontja szerint „nettó kiadások” a következőket nem tartalmazó kormányzati kiadások: kamatkiadások, a diszkrecionális bevételi intézkedések, az uniós alapokból származó bevételek által teljes mértékben fedezett, uniós programokkal kapcsolatos kiadások, az Unió által finanszírozott programok társfinanszírozásával kapcsolatos nemzeti kiadások, a munkanélküli ellátásokra fordított kiadások ciklikus elemei, valamint az egyszeri és egyéb átmeneti intézkedések.

3. Javítsa az üzleti környezetet a vállalatok adminisztratív és szabályozási terheinek csökkentésével, valamint a kis- és középvállalkozások finanszírozáshoz való hozzáférésének javításával, többek között a stratégiai jelentőségű beruházások megkönnyítését és a pénzügyi piacokon folyó verseny fokozását célzó állami hitelezési és garanciarendszerek révén. Kezelje a munkaerő- és szakemberhiányt, különösen a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika terén, valamint a zöld és a digitális átálláshoz szükséges egyéb szakterületeken, továbbá a szociális és az egészségügyi ágazatban, többek között célzott tovább- és átképzés révén.

4. Gyorsítsa fel a szél- és napenergia elterjedését az engedélyezési eljárások javításával és a keresletoldali rugalmasság előmozdításával. Mozdítsa elő a körforgásos gazdaságra való átállást ökoinnováció és fenntartható erőforrás-gazdálkodási gyakorlatok révén.

Kelt Brüsszelben, -án/-én.

a Tanács részéről
az elnök